

Opplæringslovutvalget

Sendt per e-post

Oslo, 23. mai 2019

Innspill fra Norsk Lektorlag til opplæringslovutvalget om minstetid til opplæring

Norsk Lektorlag takker for opplæringslovutvalgets invitasjon til å gi innspill på utvalgets notat om minstetid til opplæring.

Vi er ikke enig i notatets bakgrunnsdel om problematisering, idet organisasjonene har bedt om klargjøring av begrepet «undervisning», og håper at teksten i opplæringsloven vil tydeliggjøre dette.

Norsk Lektorlag ber opplæringslovutvalget definere undervisningsbegrepet tydeligere i opplæringsloven, slik at skoleeier ikke kan definere aktiviteter utenfor faglærers pedagogiske opplegg som undervisning.

Norsk Lektorlag definerer «undervisning» som: «*Opplæring av og arbeid sammen med elever som er en del av lærerens pedagogiske opplegg, som tar utgangspunkt i kompetansemålene i fagets læreplan og som medfører for og etterarbeid for lærerne og som danner grunnlag for vurderingen i faget. Undervisningsarbeid kan omfatte enkeltelever eller grupper og kan også foregå ved elektronisk kommunikasjon.*». Vår definisjon av undervisning er utgangspunkt for vår tilbakemelding til utvalget.

For Norsk Lektorlag er det sentralt at den enkelte lærer skal kontrollere og sette premissene for undervisning i henholdsvis klassen eller fag. For oss er det helt sentralt at:

- Skoleledelsen skal i et tillitsbasert samarbeid sørge for at hver enkelt lærer får nok tid til undervisning, for- og etterarbeid og faglig oppfølging av den enkelte elev.
- Skoleledelsen bør ikke pålegge deling av skolefag eller ta timer fra skolefag til aktiviteter og prosjekter som faglæreren ikke styrer. Dersom dette skjer, må faglæreren fritas tilsvarende ansvar for deler av fagets kompetansemål.
- Kontaktlæreren må selv styre hoveddelen av tidsressursen som skal brukes til oppfølging av elevene.
- Skoleeieren må planlegge og dokumentere at elevene får årstimetallet de har krav på i det enkelte faget, gjennom undervisning utført av kvalifisert undervisningspersonale.
- Skoleeieren må straffes for å kutte i elevenes forskriftsfestede minstetimetall. Slike lovbrudd må gi bøter og på sikt føre til at lokalt skoleeierskap inndras.

1. Har dere innspill til hva som bør være de overordnede målene for reguleringen av minstetid til opplæring?

Det overordnede målet for opplæringen må være at elevene får den undervisningen de har krav på, som skal være forberedt og gitt av kvalifisert personale. Opplæringen skal være pedagogisk forsvarlig i henhold til læreplanen for det enkelte fag.

Norsk Lektorlag er enig i de momentene opplæringslovutvalget foreslår; at elevene får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, at reglene må være egnet for den virkeligheten de skal fungere i og at regler om minstetid og utvikling må ta høyde for utvikling ved at ny teknologi skal kunne tas i bruk dersom dette kan gjøres på en pedagogisk forsvarlig måte.

2. Har dere innspill til om det bør det være lik regulering av minstetid til opplæring og hva opplæring er, for grunnskolen og videregående opplæring?

Regler om minstetid til opplæring er ikke lik i grunnopplæring og videregående opplæring og slik bør det fortsatt være.

Selve reguleringen i loven av hva «opplæring» er kan være lik i grunnskolen og i den videregående opplæring, men det er vanskelig å kommentere dette ettersom opplæringslovutvalget ikke foreslår en entydig definisjon av «opplæring». Dette bør tydeliggjøres utover de kriteriene som utvalget redegjør for i notatets punkt 6. Elevers opplæring må sees i sammenheng med lærers undervisning, altså med timer i fag. Norsk Lektorlag ber utvalget å definere begrepet undervisning. Etter vår oppfatning er dette et nyttig begrep, ettersom «undervisning» handler om lærers rolle i gjennomføring av fagets læreplan. Å definere og bruke «Opplæring» som begrep uten å samtidig definere «undervisning» kan legitimere timekutt og sparing i større grad enn nå.

Som beskrevet ovenfor er vår definisjon av «Undervisning»: opplæring av og arbeid sammen med elever som er en del av lærerens pedagogiske opplegg, som tar utgangspunkt i fagets læreplan, som medfører for- og/eller etterarbeid, som danner grunnlag for vurdering i faget. Undervisningsarbeid kan omfatte enkeltelever eller grupper og kan også foregå ved elektronisk kommunikasjon.

3. Har dere innspill til den alternative måten å regulere minstetid til opplæring på, der totaltimetallet deles inn i en del med minstetimetall i fag og en mer fleksibel del?

Nei. Vi er ikke enige i utvalgets forslag til å endre hvordan minstetimetallet skal reguleres.

Norsk Lektorlag vil advare på det sterkeste mot å innføre en lovregulering av en fleksibel del som stjeler tid fra minstetimetallet i hvert fag. Den enkelte lærer er forpliktet til å følge fagets kompetansemål og læreplan. Elevenes krav på minstetimetall er en nødvendig sikring av at et minimum av tid avsettes til opplæring i fagene. Det er allerede et minstetimetallssystem, og vi mener det vil svekke kvaliteten i opplæringen i alvorlig grad, om en de facto går inn for å redusere minstetimetallet som gis i fagene.

For Norsk Lektorlag er det avgjørende av elevers rett til minstetimetall i fagene beholdes. Det må ikke bli vilkårlig hvor mye undervisning og hvilken type undervisning en elev mottar, avhengig av hvilken skole eleven går på.

Den fleksible delen som utvalget her foreslår er dessuten fullstendig på tvers av premissene og forutsetningene for fagfornyelsen. I den pågående fagfornyelsen brukes det mye tid og ressurser på å

redusere omfanget av kompetansemålene, slik at det blir *mer tid og rom* for den enkelte faglærer til å jobbe mer med dybdelæring i de enkelte klasserom. Da vil det være fullstendig kontraproduktivt om opplæringslovutvalget, ved å foreslå å ta 10 % av fagenes timetall til en fleksibel pott for ulike aktiviteter tilknyttet Overordnet Del av læreplanverket (OD), tar tiden fra fagene. Det sentrale premisset i Kunnskapsløftet er at alle timer skal gis i fag. Overordnet del av læreplanverket skal inkorporeres i fagenes timetall. Fagfornyelsen forsterker vektleggingen på fagenes egenart og betydning i skolen, blant annet gjennom at fagenes ulike ansvar for de grunnleggende ferdighetene tydeliggjøres, og i at de tre prioriterte tverrfaglige temaene kun skal inkorporeres i kompetansemål i de fagene der de er faglig relevante.

Videre er det et vesentlig premiss for Fagfornyelsen at verdiløftet i skolen skal skje gjennom arbeid i fagene. Skolens samfunnsmandat tas på alvor og ivaretas i fagene. Skolens formålsparagraf og ny overordnet del skal ligge til grunn for arbeidet i fagene, og det er slett ikke behov for å ta timer fra fagenes minstetimetall for å jobbe med «*læreplanverket som helhet*», dette strider tvert imot med føringene som ligger i skolen i dag, og som er bekreftet i den pågående Fagfornyelsen.

For at ulike aktivitetsdager og tiltak med gode hensikter skal ha en opplæringsverdi, skal de kunne kobles til fagene, og til fagenes læreplaner med kompetansemål. Et forslag om en «fleksibel del» ser ut til å bygge på en misforståelse om at skolens arbeid med dannelse ikke kan skje gjennom arbeid i fagene. Dette er svært uheldig.

4. Har dere innspill til hvor stor den fleksible delen eventuelt bør være og hvordan dette bør reguleres?

Nei. Norsk Lektorlag mener som sagt ovenfor i punkt 3 at opplæringsloven ikke bør lovregulere en fleksibel del. Etter vårt syn bør ikke den nye opplæringsloven etablere og regulere en fellesdel i fagenes minstetid uten at fagfornyelsen kan virke. Alt reformarbeidet i fagfornyelsen har som utgangspunkt at fagets timetall ligger fast. Fagfornyelsen har en høyere ambisjon om dybdelæring. Det vil ikke være hensiktsmessig at arbeidet til opplæringslovutvalget innebærer en endring av fagenes timetall nå uten at man ser hvordan fagfornyelsen vil virke.

5. Bør det være kriterier om tilknytning til læreplanverket for at en aktivitet skal regnes som opplæring?

Ja, det bør være kriterier om tilknytning til kompetansemålene i læringsplanene/ læreplanverket for at en aktivitet skal regnes som opplæring, ettersom dette har dannet grunnlag for både kunnskapsløftet og fagfornyelsen som vil kunne ut i nye læreplaner i 2020. Kriteriene må ta utgangspunkt i profesjonsfriheten og lærers valg mellom ulike egnede aktiviteter.

6. Har dere innspill til hvordan eventuelle kriterier om tilknytning til læreplanverket bør utformes?

Ja. Undervisningen må ta utgangspunkt i kompetansemålene i det enkelte fags læreplan.

7. Bør det være et kriterium om obligatorisk deltagelse for elevene at en aktivitet skal regnes som opplæring?

Ja, det bør være et kriterium om obligatorisk deltagelse for elevene for at en aktivitet skal regnes som opplæring.

8. Bør det være et kriterium om at aktiviteten må være forberedt og fulgt opp av en lærer for at en aktivitet skal regnes som opplæring?

Ja, det bør være et kriterium om at aktiviteten må være forberedt og fulgt opp av lærer.

Opplæringsutvalgets forslag om at aktiviteten skal være «fulgt opp» av en lærer støttes.

Norsk Lektorlag vil understreke betydningen av å ha en kvalifisert lærer. Norsk Lektorlag foreslår at opplæringsloven innfører kompetansekrav for å undervise i alle fag og på alle trinn.

9. Har dere innspill til hvordan slike kriterier eventuelt bør utformes?

Ja. Undervisning er en aktivitet som er forberedt, gjennomført og fulgt opp av en kvalifisert lærer. Opplæringsloven bør stille tydelige kvalifikasjonskrav til undervisning i alle fag på alle nivåer. Et tydelig kriterium bør også være tilknytningen til læreplanen i det enkelte fag.

10. Bør det være en hovedregel om at en lærer må være tilstede for at en aktivitet skal regnes som opplæring?

Ja det bør som hovedregel være en lærer tilstede for at en aktivitet skal regnes som opplæring, jfr. Norsk Lektorlags definisjon av undervisning ovenfor i punkt 2. Det sentrale er imidlertid at undervisningen skal være et «del av en kvalifisert lærers pedagogiske opplegg».

11. Har dere innspill til om det bør være tilstrekkelig med digital tilstedeværelse, og til om det bør være et vilkår at det er pedagogisk forsvarlig og trygt?

Norsk Lektorlag mener at en eventuell digital tilstedeværelse for lærer skal være pedagogisk planlagt og en del av et pedagogisk opplegg.

Teknologi er ikke et mål i seg selv, men et hjelpemiddel i undervisningen, og må brukes som det.

Det er en forutsetning for at et opplegg skal defineres som opplæring at det er pedagogisk forsvarlig. De aller fleste studier om læring i skolen konkluderer med at læreren er den enkeltfaktoren som har

mest å si for hva elevene lærer. Relasjonskompetanse er en av de tre viktigste faktorene for læring.¹ Digital tilstedeværelse er derfor alene ikke nok for å fremme læring. Relasjonen mellom lærer og elev er sentral. Selvstudier – slik som ideologien «ansvar for egen læring» fungerer ikke, dette er testet ut.

12. Bør det være forskjellige regler for grunnskolen og videregående opplæring når det gjelder mulighet for digital tilstedeværelse (fjernundervisning)?

Ja, det bør være forskjellige regler for grunnskolen og videregående opplæring når det gjelder mulighet for digital tilstedeværelse (fjernundervisning) ettersom elevens evne til selvstendig arbeid gjennom bruk av ulike teknologier, kan øke med alder og modenhet.

Bruk av nettundervisning må respektere elevens rett til minstetimetall i fag.

13. Bør det være unntak fra en hovedregel om tilstedeværelse av en lærer på grunn av temaets eller fagets egenart (f.eks. yrkesfaglig fordypning)?

Opplæringslovutvalgets notat spør her om to ulike tema i samme spørsmål.

Opplæringslovutvalgets notat påpeker at det i dag finnes to unntak fra denne regelen, praksis for yrkesfagelever i videregående opplæring, og for valgfaget utdanningsvalg på ungdomstrinnet, hvor elevene i perioder er ute i praksis av ulikt slag. Disse snevre unntakene kan gjerne tydeliggjøres i regelverket, men de er ikke vesentlige beveggrunner for å skulle vurdere å endre hovedregelen på dette feltet. Hovedregel må være tilstedeværelse av en lærer. For mange unntak vil kunne undergrave hovedregelen.

14. Bør det være unntak fra en hovedregel om tilstedeværelse av en lærer ved planlagt studiearbeid på skolen?

Ja, det bør være unntak fra en hovedregel om tilstedeværelse av en lærer ved planlagt studiearbeid ved skolen, se vår definisjon av «undervisning» ovenfor. Det er lærer som avgjør hvilke læringsaktiviteter som regnes som del av lærers pedagogiske opplegg. Det er lærer som må vurdere om det er pedagogisk forsvarlig om lærer ikke er sammen med elevene. Se for øvrig vår kommentar til spørsmål 11 om betydningen av relasjonen mellom elever og lærer for læring. Den bygges best gjennom fysisk tilstedeværelse for elever og lærer.

¹ Se Sven Erik Nordenbo mfl: Lærerkompetanser og elevers læring i barnehage og skole, Danmarks Pædagogiske universitetsforlag & Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning for Kunnskapsdepartementet 2008 på http://www.dpu.dk/fileadmin/www.dpu.dk/omdpu/danskcldclearinghouseforuddannelsesforskning/udgivelser/laererkompetencerogeleverslaeringifoerskoleogskole/udgivelser_clearinghouse_20100108141040_clearing_no_11_print.pdf

15. Bør det være unntak fra en hovedregel om tilstedeværelse av en lærer på grunn av sykdom hos lærere?

Nei, det bør ikke være unntak fra en hovedregel om tilstedeværelse av en lærer på grunn av sykdom hos lærere. All undervisning bør være pedagogisk planlagt, gitt og fulgt opp av kvalifisert personale.

16. Har dere innspill til om det bør være andre unntak fra en hovedregel om tilstedeværelse av en lærer?

Nei. Kriteriet må være at aktiviteten være initiert av kvalifisert lærer og del av lærers pedagogiske opplegg i samsvar med kompetansemålene i læreplanen.

17. Bør det være et kriterium om at aktiviteten må gjennomføres i skolens regi?

Nei, en aktivitet gjennomført i skolens regi blir ikke alene automatisk en del av opplæringen. For at en aktivitet skal være opplæring må aktiviteten være initiert av kvalifisert lærer og være del av lærers pedagogiske opplegg i samsvar med kompetansemålene i læreplanen.

På den annen side: det forutsettes at alle pedagogiske aktiviteter er i skolens regi og under skolens ansvar.

18. Bør det være et kriterium om at aktiviteten foregår på dager som i skoleruten er satt av til opplæringen?

Ja, det bør være et kriterium at aktiviteten foregår på dager som i skoleruten er satt av til opplæringen.

19. Bør eksamen og forberedelser til eksamen fortsatt regnes som opplæring for elevene som er trukket ut til eksamen? Vil det være behov for en slik regel dersom loven endres slik at opplæringen kan gjennomføres på en kortere periode enn 38 uker?

Ja. Eksamen er vurderingssituasjon. Norsk Lektorlag mener elevene må få minstetimetallet i fag før standpunkt settes mot slutten av opplæringen og før lokalt gitte eksamener avholdes, jf vårt svar til Utdanningsdirektoratets høring om forslag til endring i organisering av skoleåret i videregående opplæring av 20.03.2019.

Norsk Lektorlag ser ingen grunn til å redusere skoleårets lengde. Hverken elever eller lærere er tjent med et enda mer komprimert arbeidsår for skolen. Å foreslå et kortere skoleår som løsning fordi mange skoleeiere ikke respekterer dagens lovverk er etter vår mening en dårlig løsning. Det er økonomi, ikke skoleårets lengde som er drivkraften til at skoleeiere og skoleledere bedriver timekutt. Det er fullt mulig å gi elevene minstetimetallet de har krav på.

20. Bør det være forskjellige kriterier for grunnskolen og videregående opplæring?

Ja.

21. Har dere innspill til andre kriterier som bør gjelde for at en aktivitet skal regnes som opplæring opp imot minstetimetallet?

Ja, se vår definisjon av «undervisning» som nevnt ovenfor i punkt 2.

Med vennlig hilsen
Norsk Lektorlag

Rita Helgesen
leder